

Россып народных традыцый

Вопыт па захаванні нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны аблеркавалі на рэспубліканскім семінары ў Жыткавіцкім раёне. Пленарнае пасяджэнне, фестываль, экспкурсія, этнавечарына – змястоўная праграма разгарнулася на два дні.

У ліку арганізатораў і ўдзельнікаў — прадстаўнікі Міністэрства культуры, Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітета культуры і мастацтваў, галоўнага ўпраўлення культуры Гомельскага абласцьнага цэнтра народнай творчасці, спецыялісты з усіх рэгіёнаў нашай краіны, гості з Наўгародшчыны Расійскай Федэрациі. Распачаўся семінар... фестываль.

ЮРАЎСКІ КАРАГОД

Рэгіянальны фестываль нематэрыяльнай культурнай спадчыны “Карагоднае кола” ладзіцца ў рамках рэалізацыі плана аховы вясновага абраду “Юраўскі карагод” у вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна пры фінансавай падтрымкы UNESCO.

Абрац складаецца з дзеянняў, скіраваных на ўрадлівасць зямлі і дабрабыт людзей. У ім сканцэнтраваны ўзоры старажытных карагодаў, песень, а таксама адметныя матэрыяльныя праявы рэгіянальной культуры — хлеб-“карагод”, народныя строі, ручнікі. Сёння гэтая традыцыя падтрымліваецца дзякуючы жыхарам вёскі Пагост і дзеянісці філіяла “Пагосцкі клуб-бібліятэка” Жыткавіцкага раённага цэнтра народнай творчасці і арганізацыі вольнага часу насељніцтва.

Напярэдадні свята жанчыны выпякаюць пшанічны каравай пад называй “карагод” і булачкі-перапечкі для пачастункаў. Зранку збираюцца ў клубе: дзяўчата плятуць вянкі з барвенку, а старэйшыя жанчыны рыхтуюць для ўпрыгажэння “карагода” трох галінкі пладовага дрэва з трывма

разгалінаваннямі, аздобленыя цесцам, зелянінай, папяровымі кветкамі і стужкамі.

Пасля таго як “карагод” упрыгожаны, ладзіцца шэсце на жытнёвае поле. На чале — дзяўчата з ручніком і мужчыны з іконай, зоркай, “карагодам” і граблямі, павязанымі фартухом. Астатнія кроначы за імі па вуліцах вёскі. На полі адбываюцца традыцыйныя рытуалы. Спявоўцы песні, водзяць карагоды вакол мужчын, якія стаяць у цэнтры з рытуальнымі прадметамі. Калі ўдзельнікі абраду выходзяць з поля, усе зноў далучаюцца да шэсці і ідуць па вуліцах з песнямі і музыкай, спыняючыся і водзячы карагоды ля двароў. Пасля вяртання ў цэнтр вёскі на пляцоўцы ля клуба-бібліятэкі ладзіцца Юраўскае гулянне — танцы, спевы, гульні, выступленні фальклорных калектываў, іншыя забавы. Завяршаецца свята падзелам “карагода” і пачастункам.

ЗГОДНА З ТРАДЫЦЫЯЙ

Першы дзень фестывалю распачаўся абрарадам “Юраўскі карагод”. Пазней адбыліся святочны канцэрт “Вясна-красна на ўесь свет!”, канцэрт-прэзентацыя “Захавальнікі спадчыны”, творчая акцыя “Песні над Прыпяцю” і вечарына беларускіх традыцыйных танцаў з удзелам мясцовых музыкаў.

Асобнай часткай фестывалю зрабіліся культурна-адукацыйныя праграмы па краязнаўстве Тураўшчыны і рэспубліканскі семінар “Захаванне нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі: міжнародны і нацыянальны досвед”. Таксама ў фэе Тураўскага гарадскога дома культуры размясцілася фотавыставка “Дакрануцца да спадчыны душой”, падрыхтаваная Міністэрствам культуры да 20-годдзя Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

Сустрэча з удзельнікамі свята “Юр’я” — выдатнаямагчымасць пазнаёміцца з прадстаўнікамі розных супольнасцей носьбітаў фальклору

Жыткавіцкага раёна, якія штогод далучаюцца да “Юраўскага карагода” ў вёсцы Пагост, а таксама аднаўляюць і захоўваюць традыцыйныя абрады і святы ў сваіх вёсках. Госці могуць далучыцца да майстар-класа, пагутарыць з мясцовымі і пазнамішца з этнаграфічнай экспазіцыяй цэнтра традыцый Пагосцкага клуба-бібліятэкі.

ПАВАГА ДА НОСЬБІТАЎ

Важнай умовай удзелу гасцей у свяце з'яўляецца выкананне патрабаванняў этычнага кодэкса стасункаў з носьбітамі нематэрыяльных культурных каштоўнасцей — адмысловай памяткі аб правілах паводзін. Да прыкладу, ажыццяўляць камунікацыю з носьбітамі можна толькі пры ўмове іх папярэдняй інфармаванай згоды аб мэтах і выніках такої камунікацыі. Трэба строга выконваць рэкамендацыі супрацоўнікаў мясцовых арганізацый культуры, якія дапамагаюць у правядзенні традыцыйных цырымоній, а таксама не ўмешвацца і не перашкаджаць выкананню прынятых у пэўнай мясцовасці форм правядзення абрадаў і свят.

Пры жаданні далучыцца да абрарадавых і творчых практык або пераймання традыцый, веды і навыкі

неабходна набываць загадзя ў не-пасрэдным узаемадзеянні і кансультацыях з носьбітамі, паважаючы іх маральныя, матэрыяльныя права і прыватнае жыццё, а таксама пры дапамозе супрацоўнікаў мясцовых устаноў культуры ў межах запланаваных адукатычных і культурных мерапрыемстваў.

Больш за дзесяць фальклорных калектываў у Жыткавіцкім раёне падтрымліваюць жывыя традыцыі, увасобленыя ў святах каляндарнага і сямейнага цыклаў, захоўваюць музычную культуру і ўзоры вуснай народнай творчасці. Акрамя “Юраўскага карагода”, яшчэ пяць элементаў нематэрыяльной спадчыны раёна ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Гэта спеўны стыль Тураўскага міжрэчча Прыпяці і Сцвігі, які захоўваюць

У 2019 годзе
“Юраўскі карагод”
быў уключаны
у Спіс нематэрыяльной
культурнай спадчыны
UNESCO, якой патрабуеца
тэрміновая ахова.

Падчас фестывалю

Захавальнікі абраду "Юраўскі карагод"

удзельніцы народнага фальклорнага калектыву "Дубравіца" ў аграгарадку Рычоў, традыцыя вырабу прыпяцкага чоўна майстрамі вёскі Перароў, традыцыя прыгатавання і спажывання страў з таркаванай бульбы, мастацкая практикі саломапляцення і майстэрства выцінанкі.

АКТУАЛЬНЫЯ ПЫТАННІ

Падчас пленарнага пасяджэння з прывітальным словам да ўдзельнікаў семінара звярнуўся намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення культуры Гомельскага абласнога аблвыканкама Аляксей Гардзіенка.

Консультант упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Генадзь Ходар выступіў з дакладам аб досведзе Рэспублікі Беларусь па рэалізацыі Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO.

Аб выніках рэалізацыі праекта па вясновым абраце "Юраўскі карагод" у вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна ў рамках міжнароднага супрацоўніцтва UNESCO распавяла вядучы спецыяліст Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітета культуры і мастацтваў Алена Каліноўская.

Дырэктар Наўгародскай дзіцячай музичнай школы, мастацкі кіраўнік Наўгародскага фальклорнага тэатра "Кудзесы" Марына Бур'як падзялілася асаблівасцямі работы дзіцячай музичнай школы рускага фальклору па захаванні традыцыйнай мастацкой культуры. Кіраўнік народнага калектыву "Скарбонка" Капыль-

кага раённага цэнтра культуры Галіна Гурло распавяла аб захаванні і папулярызацыі калянднага абраду "Цары", а навуковы супрацоўнік Мядзельскага музея народнай славы Аляксей Комалаў выступіў з дакладам аб захаванні і папулярызацыі элемента "Будслаўскі фэст".

Пра лясное бортніцтва Лельчицкага раёна ў рамках папулярызацыі і захавання нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO на прыкладзе свята пчалы "Мядовы фальварак" распавяла дырэктор Лельчицкага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Іна Некрашэвіч. Кіраўнік студыі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва "Чароўная саломка" Жабінкаўскай раённай цэнтралізаванай клубнай сістэмы, народны майстар Беларусі Ірина Коваль падзялілася досведам папулярызацыі мастацкіх практик саломапляцення ў сістэме дадатковай адукацыі. Аб традыцыі беларускай выцінанкі ў сістэме дашкольнага выхавання распавяла кіраўнік гуртка па выцінанцы Івацэвіцкай раённай клубнай сеткі, народны майстар Беларусі Наталля Кулешка.

Вядучы метадыст па этнографіі і фальклоры Брасцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Кацярына Ігнацюк распавяла аб практицы культурна-асветніцкай дзейнасці па захаванні і папулярызацыі элемента нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі, уключаных у Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва, ва ўстановах клубнага тыпу Брасцкай вобласці. Начальнік аддзела традыцыйнай культуры Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Таццяна Лапкова падзялілася досведам па выяўленні і зберажэнні элемента нематэрыяльнай спадчыны рэгіёна.

Аб рэсурсах нацыянальнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны, унесенай у спіс UNESCO, дзейнасці клубных установ у Гродзеншчыне распавяла намеснік дырэктара Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Наталля Рамановіч. З дакладам аб досведзе захавання і папулярызацыі саломапляцення, выцінанкі і культуры беларускай дуды выступілі прадстаўнікі Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай пра-

цы: начальнік аддзела аматарскай творчасці і культурна-дасугавай дзейнасці Аніта Шчэрбіч і яе намесніца Алена Рулева.

Дырэктар Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці Наталля Сафрановіч распавяла аб досведзе падрыхтоўкі дасье нематэрыяльнай працы творчасці чалавека, распрацаванай і прадстаўленай у арганізацыю UNESCO на прыкладзе неглюбскай тэкстыльнай традыцыі. Начальнік аддзела традыцыйнага мастацтва Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Алена Сергадзееva звярнула ўвагу на асаблівасці падрыхтоўкі матэрыялаў дасье "Культура беларускай дуды" для ўключэння ў Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO.

Жыццё "Юраўскага карагода"
падтрымлівають жыхары
вёскі Пагост і дзейнасць
філіяла "Пагосці клуб
бібліятэка" Жыткавіцкага
раённага цэнтра народнай
творчасці і арганізацыі
вольнага часу насељніцтва.

Вядучы навуковы супрацоўнік навукова-даследчага аддзела Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, кандыдат мастацтвазнаўства Аляксандр Сурба распавёў аб культуры беларускай дуды, а дырэктар Інстытута сучасных ведаў імя А.М. Шырокава, кандыдат мастацтвазнаўства Міхаіл Казловіч — аб некаторых асаблівасцях падрыхтоўкі для ўключэння ў Рэпрэзентатыўны спіс UNESCO на прыкладзе дасье "Культура беларускай дуды". У сваю чаргу, доктар філалагічных навук, загадчык аддзела фальклорыстыкі і культуры славянскіх народаў Інстытута мастацтвазнаўства, этнографіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Таццяна Валодзіна выступіла з дакладам "Да пытання презентацыі традыцыйнай культуры: відовішча і нарматыў".

КОЛА ГАСЦЕЙ

Адна з асноўных мэт фестываля — падтрымаць носьбітаў і пераемнікаў вясновага абраду "Юраўскі

карагод" у Пагосце і іншых навакольных вёсках, стварыць умовы, каб адметныя працы нематэрыяльнай спадчыны аднаўляліся ў аўтэнтычнай форме, захоўвалі сваю жыццяздольнасць і былі даступнымі для шырокага кола зацікаўленых асоб з усёй краіны. Да таго ж падзея мусіць паширыць практику праводзіць Юраўскія святы на тэрыторыі старэйшай Тураўшчыны. Яшчэ адна важная мэта — ушанаваць памяць і творчыя дасягненні носьбітаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якія здолелі пераняць лакальную традыцыю ў сваіх продкаў і перадаць веды і ўменні новаму пакаленню.

Удзельнікамі фестываля зрабіліся больш за 200 чалавек, сярод якіх сябры фальклорных аўяднанняў Гомельшчыны і Міншчыны, носьбіты і пераемнікі нематэрыяльнай культурнай спадчыны Тураўшчыны, а таксама спецыялісты ў сферы аховы нематэрыяльнай культурнай спадчыны з ўсіх абласцей Беларусі. Цягам двух дзён гості змаглі абмяніцца досведам і знайсці рашэнні, як найбольш якасна захоўваць свае мясцовыя традыцыі.

У рэгіональным фестываля ўзялі ўдзел народны фальклорны калектывы Жыткавіцкага раёна "Абібок", "Вецица", "Дубравіца", "Лянок", "Міжрэчча", "Спасаўка", "Сцвіжанка", "Хільчанка", а таксама запрошаныя фальклорныя калектывы — "Каханачка" з Лельчицкага, "Напарачка" з Любанска-га і "Стайбунскія вячоркі" з Веткаўскага раёна. Узорныя дзіцячыя фальклорныя калектывы "Вянок" і "Калыханка" прыехалі на фестываль з Валожынскага і Мінскага раёнаў адпаведна, заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь "Гасцінец" — з Ракава, а спеўны гурт "Стажары" Студэнцкага этнографічнага таварыства — з Мінска. З Вялікага Ноўгарада на фестываль завітаў фальклорны тэатр "Кудзесы", які ў мастацкай форме распавёў пра Юраўскія традыцыі свайго рэгіёна. Паўнапраўнымі удзельнікамі свята зрабіліся таксама студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітета культуры і мастацтваў, якія вывучаюць традыцыйны спеў і іншыя фальклорныя напрамкі, у тым ліку дзякуючы цесным стасункам з носьбітамі традыцыйнай Тураўшчыны.

Антон РУДАК
Фота з архіваў установы
і сайта president.gov.by

